

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

Varhaisiän musiikkikasvattaja lastenlaulujen säveltäjänä ja sanoittajana

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikki- ja draamainstituutti
Musiikkipedagogi
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Maria Mikkola

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

MIKKOLA, MARIA:

Varhaisiän musiikkikasvattaja
lastenlaulujen säveltäjänä ja sanoittajana

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 30 sivua, 3 liitesivua

Syksy 2014

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössäni halusin kartoittaa, kuinka moni varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelija Lahden ammattikorkeakoulussa säveltää lastenlauluja ja millaisiin tarkoituksiin he niitä tekevät. Halusin myös kuulla, minkälaisia työtapoja he käyttävät, kuinka he kokevat omien laulujen käytön musiikkileikkikoulutunneilla ja mikä merkitys itse tehdyllä materiaalilla on.

Tutkimuksen toteutin kyselynä Lahden ammattikorkeakoulun varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijoille. Lähetin kyselyn yhteensä 25 opiskelijalle, joista yhdeksän vastasi.

Tulosten mukaan seitsemän vastaajista tekee itse lastenlauluja ja kaksi ei. Vastaajat tekivät lauluja erilaisiin käyttötarkoituksiin, ja syy säveltämiseen vaihteli. Sävellystapoja oli lukuisia, ja useimmiten laulut otettiin käyttöön musiikkileikkikoulutunneille. Suurin osa vastaajista mainitsi tulevansa iloiseksi nähdessään oman laulun toimivan lasten kanssa.

Asiasanat: lastenlaulu, musiikkileikkikoulu, säveltäminen, sanoittaminen, laulun tekeminen

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music

MIKKOLA, MARIA:

Early childhood music educators as
composers and lyricists for songs for
children

Bachelor's Thesis in Early Childhood Music Education, 30 pages, 3 pages of
appendices

Spring 2014

ABSTRACT

In my thesis I wanted to find out how many of the early childhood music education students at Lahti University of Applied Sciences compose songs for children and what sort of purposes they do them for. I also wanted to hear what kind of methods they use, how they experience using their own songs in music playschool lessons and what the meaning of self-made material is to them.

I carried out my research with a survey for students of early childhood music education at Lahti University of Applied Sciences. I sent my questionnaire to 25 students and nine of them answered.

According to the results I found that seven respondents write songs for children themselves and two do not. Respondents wrote songs for different kinds of uses and for various reasons. There was a lot of different ways to compose songs and usually composers used their songs in the music playschool lessons. Most of the respondents said that they were very happy to see how using their songs affected the children.

Key words: child's song, music playschool, composing, lyric, making a song

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LAULUN JA LAULAMISEN MERKITYS MUSIIKKILEIKKIKOULUSSA	3
2.1	Laulaminen ja sen luonnollisuus	3
2.2	Mitä musiikkileikkikoulussa lauletaan?	4
2.3	Millaisiin yhteyksiin laulut liittyvät?	4
2.3.1	Kuunteleminen	5
2.3.2	Laulaminen ja äänenkäyttö	5
2.3.3	Muiden työtapojen suhde laulamiseen	7
3	LASTENMUSIIKIN HISTORIAA	8
3.1	Ääniteollisuus ja ensimmäiset lasten radio-ohjelmat	9
3.2	Georg Malmstén	9
3.3	1950-luku	10
3.4	1960-luku	11
3.5	1970-luku	11
3.6	1980-luku	13
3.7	1990-luku	14
3.8	Lastenmusiikki nykyään	15
4	MUSIIKKIPEDAGOGIT LAULUJEN TEKIJÖINÄ	16
4.1	Säveltämisestä yleisesti	16
4.2	Sanoittamisesta yleisesti	16
4.3	Laulun tekeminen lasten laulettavaksi	17
4.3.1	Laulun tekeminen taitotason mukaan	17
4.3.2	Laulun tekeminen käyttötarkoituksen mukaan	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	19
5.1	Tutkimuksen idea	19
5.2	Kyselyn suunnittelu ja toteuttaminen	19
5.2.1	Kyselylomake	19
5.2.2	Kyselyn lähettäminen ja vastausten vastaanottaminen	20
5.3	Tulosten analysointi	20
6	TULOKSET	22
6.1	Säveltävät vastaavat	22

6.1.1	Lähtökohdat lastenlaulujen säveltämiselle	22
6.1.2	Sävellysprosessi	23
6.1.3	Laulujen käyttö ja merkitys musiikkileikkikoulutunneilla	24
6.1.4	Millaisia lauluja sävellettiin?	24
6.2	Ei-säveltävät vastaavat	26
7	POHDINTA	27
	LÄHTEET	28
	LIITTEET	31

1 JOHDANTO

Musiikki on ollut osa minua niin kauan kuin muistan. Varhaisimmat muistoni ovat musiikkileikkikoulun joulujuhlasta, jossa pienten soittajakavereiden kanssa seisoi rivissä laulamassa ja soittamassa. Kun ikää kertyi lisää, aloin käydä soitto- ja teorialunneilla sekä orkesterissa. Pian sain huomata, että kyseessä ei ollut enää pelkkä harrastus. Vuosien varrella rakkaasta harrastuksesta oli muodostunut elämäntapa. Nyt voin havahtua siihen tosiasiaan, että minusta on valmistumassa varhaisiän musiikkikasvattaja ja näin musiikista on tulossa minulle ammatti, josta en rehellisesti sanottuna koskaan lapsena osannut haaveilla. Ammattilaisuus ja niin sanotusti valmiiksi tuleminen tuo mukanaan aina jotakin uutta. Minulle yksi tällainen uusi asia on ollut säveltäminen ja sanoittaminen eli laulujen tekeminen, tuttavallisemmin sanottuna laulujen keksiminen.

Valmista lastenlaulumateriaalia on runsaasti lukuisten teosten ja äänitteiden muodossa, mutta silti monet varhaisiän musiikkikasvattajat säveltävät ja sanoittavat uusia kappaleita tarpeidensa mukaan – itse olen yksi heistä. Itse tekemääni materiaalia ei ole paljon, mutta silti voin rohkeasti sanoa säveltäneeni ja sanoittaneeni lastenlauluja. Koulutuksessamme kannustetaan säveltämään lauluja, sillä jokainen joutuu sellaisen tekemään viimeistään näytetuntiansa varten. Oma lauluni syntyi vahingossa. Heräsin aamulla ja huomasin päässäni soivan melodian, jota en ollut aikaisemmin kuullut. Kirjoitin melodian ylös ruutupaperin kulmaan. Hetken kuluttua huomasin keksineeni myös lasten suuhun sopivat sanat sekä sanoja vastaavat leikkiliikkeet – lauluni oli valmis!

Vaikka uusia lastenlaulukirjoja ilmestyy markkinoille kaiken aikaa, harmittaa minua varhaisiän musiikkikasvatuksen tulevana ammattilaisena, että useimmiten ilmestyvissä teoksissa on vuodesta toiseen samoja lauluja uusissa kansissa ja uudella kuvituksella. On tärkeää muistaa käyttää perinteisiä lastenlauluja, mutta niiden rinnalle pitäisi nostaa myös uutta ja ennen julkaisematonta materiaalia.

Tiedän, että käyttökelpoisia ja julkaisemattomia lastenlauluja on paljon, mutta halusin tämän opinnäytetyön kautta selvittää, kuinka moni opiskelijakavereistani säveltää ja kuinka heidän laulunsa syntyvät. Käyttävätkö he säveltämiään lauluja musiikkileikkikoulutunneilla ja miltä heistä tuntuu käyttää itse sävellettyä

materiaalia? Muun muassa näihin kysymyksiin tahdoin saada vastauksia. Kokosin kyselylomakkeen, jonka lähetin Lahden ammattikorkeakoulun varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijoille. Tämän aineiston kautta pyrin saamaan selville vastauksia kysymyksiini.

Lastenlauluja ja niitä kohdanneita muutoksia on tutkittu Henna Kapiaisen (2010) pro gradu -tutkielmassa ”Ti-ti nallesta Hevisaurukseen: Muutokset suomalaisessa lastenmusiikkikulttuurissa ja lastenmusiikin asemassa”. Lastenlaulujen merkitystä eri ikäisten ihmisten kokemana pohtii puolestaan Piia Nikkinen (2008) opinnäytetyössä ”Ovatko perinteiset lastenlaulut katoamassa? Lastenlaulujen merkitys eri-ikäisille ihmisille”.

2 LAULUN JA LAULAMISEN MERKITYS MUSIIKKILEIKKIKOULUSSA

Laulu on musiikillinen teos, joka koostuu melodiasta ja sanoista. Se voi olla lyhyt ja yksinkertainen tai laaja ja kerronnallinen laulu, joka sisältää tarinan tai opetuksen. Lauluja voidaan esittää joko säestyksen kanssa tai ilman. Lastenlaulu on nimenomaan lapsille suunnattu laulu, jonka sanoitus on lasten maailmaan ja suuhun sopiva. Aiheita voivat olla esimerkiksi leikkiminen, eläimet, ajoneuvot tai vaikkapa siivoaminen.

2.1 Laulaminen ja sen luonnollisuus

Laulaminen on äänen värähtelyä eri puolilla kehoa (Ratia, 2012). Yhtälailla kuin puhuminen on laulaminen ihmiselle luontainen tapa käyttää omaa ääntään. Laulamisen kautta ihminen voi ilmaista minuuttaan ja tunteitaan. Laulamisella voi olla rentouttava tai virkistävä vaikutus itse laulajaan sekä kuunteliin, ja sen avulla voidaan luoda tunnelmaa, kommunikoida tai nostattaa yhteishenkeä. Tämän takia olisi ehdottoman tärkeää, että ihmiset uskaltaisivat hyödyntää tätä käytössään olevaa voimavaraa ja ilmaisukanavaa eikä heidän haluaan laulaa lannistettaisi asiattomilla kommentteilla tai arvioinneilla. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1993, 106.) Parhaimmillaan musiikin ja laulamisen avulla ihminen voi käsitellä tunnetasolla keskeneräisiksi jääneitä asioita (Ratia 2012).

Nyky-yhteiskunnassa ihmiset helposti luokittelevat itsensä joko niihin, jotka osaavat laulaa, tai niihin, jotka eivät osaa laulaa. Monesti kuulee aikuisen ihmisen suusta sanat ”laula sinä, kun en minä kuitenkaan osaa”. Tämän takia on tärkeää rohkaista ja innostaa lapsia jo pienestä asti oman äänen löytämiseen ja erilaisten äänenkäyttötapojen kokeilemiseen (Hongisto-Åberg yms. 1993, 106). Harvoin voi kuulla lapsen arvioivan itseään huonoksi laulajaksi. Leena Pansu (2014, 9) toteaaakin teoksessa *Soiva Soppa*, että lapset ja laulaminen ovat kuuluneet aina yhteen. Lauluilla ja laulamisella onkin suuri merkitys musiikkileikkikoulun toiminnassa.

2.2 Mitä musiikkileikkikoulussa lauletaan?

Musiikkileikkikoulussa laulettavat laulut ovat tavallisesti joko perinteisiä lastenlauluja ja kansansävelmiä tai niin sanottuja tämän päivän lastenlauluja. Tämän päivän lastenlauluiksi miellän 2000-luvulta alkaen sävelletyt laulut.

Laulu voidaan valita tunnille, koska siihen on upotettu jokin tietty opetuksellinen asia, kuten so–mi-hyppy, tauko tai esimerkiksi käsitepari hidas–nopea. Tällaisia lauluja kutsutaan metodilauluiksi. Ne ovat lyhyitä ja ytimekkäitä, tavallisesti vain muutaman säkeen mittaisia lauluja ja opetettava asia on upotettu niihin mahdollisimman yksinkertaisessa muodossa. (Autio 2013.)

Toisaalta tunnille valittu laulu voi myös viedä tunnin teemaa tai tarinaa eteenpäin, jolloin opetuksellisuus ei ole tärkeimmässä asemassa. Tällaisilla lauluilla halutaan virittäytyä tunnelmaan ja luoda mielikuvia. Laulut ovat useimmiten rytmisesti ja melodisesti haastavampia kuin lasten kanssa laulettavat laulut, joten ne luokitellaan ”lapsille laulettaviksi lauluiksi”. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 109.) Laulut, joita tunneille valitaan, vaihtelevat kaiken kaikkiaan ryhmän valmiustason ja opetettavan asian mukaan sekä toisinaan myös tunnin teeman mukaan.

2.3 Millaisiin yhteyksiin laulut liittyvät?

Perkiö ja Huovi (2010) toteavat teoksessaan *Karvakorvan laulupurkki*, että lapsen liikkuesssa, tanssiessa, taputtaessa ja tömistäessä laulun mukana hän kehittyy ja hänen aivonsa muovautuvat. Laulaminen edistää puheen sekä luku- ja kirjoitustaidon valmiuksien kehittymistä. Laulamisen kautta opitaan kuuntelemaan ja samalla myös muisti kehittyy. (Perkiö & Huovi 2010, 6.)

Musiikkileikkikoulun työtapoja ovat kuunteleminen, laulaminen ja äänenkäyttö, soittaminen, musiikkiliikunta sekä muu luova ilmaisu. Seuraavissa alaluvuissa käsittelen kuitenkin pääsääntöisesti vain kuuntelemista sekä laulamista. Muista työtavoista, kuten soittaminen, musiikkiliikunta ja muu luova ilmaisu, olen tehnyt oman kokonaisuutensa erilliseksi alaluvuksi.

2.3.1 Kuunteleminen

Kuuleminen ja kuunteleminen ovat kaksi eri asiaa. Kuuleminen on passiivista, kun taas kuunteleminen on aktiivista toimintaa. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 90.) Aktiivinen kuuntelu voidaan jakaa kolmeen eri lajiin, jotka ovat luova kuuntelu, keskittynyt kuuntelu ja sisäinen kuuntelu (Helemaa-Hollo 2011). Haluan painottaa käsitteleväni keskittynyttä kuuntelua eli toimintaa, jonka aikana tehdään tietoisia havaintoja ja sisäistetään kuultuja asioita. Vastasyntyneenä kuulo on kaikista tarkimmillaan, ja iän myötä se heikkenee (Perkiö & Huovi 2010, 7). Lapsi syntyy äänentäyteiseen maailmaan, ja tämän takia on tärkeää auttaa lasta kehittämään kuuntelutaitojaan (Hongisto-Åberg ym. 1993, 91). Kuuntelutaitojen kehittämisellä tarkoitan kykyä oppia erottamaan esimerkiksi melu eli haitallinen tai kuuloa häiritsevä ääni, musiikki ja hiljaisuus toisistaan.

Kuunneltaessa voidaan käyttää kappaleita, joissa ei ole lainkaan sanoja. Tällöin kuunneltavia asioita voivat olla muun muassa harmonia, sointiväri, rytmi, voimakkuuden vaihtelut tai vaikka muoto. Kun kuunneltavassa kappaleessa on sanat, eli kyseessä on laulu, kuunnellaan kaikkien edellä mainittujen lisäksi tarinaa ja tapahtumia. Kuunteluhetken jälkeen on hyvä keskustella kappaleesta tai laulusta, jolloin huomaa, mitä asioita lapsi on tajunnut kuullusta. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 93–94.)

Kuuntelemalla lauluja musiikkileikkikoulussa lisätään lasten musiikin tuntemusta. He oppivat tunnistamaan, millaiselta kuoro- tai orkesterimusiikki kuulostaa, ja lisäksi lapset kykenevät erottamaan oopperalaulun ja kevyen musiikin laulun toisistaan. Erilaisten laulujen ja musiikkityylien kautta lapset herkistyvät kuuntelemaan erilaista musiikkia ja heidän musiikkiin liittyvät kokemuksensa laajenevat. (Helemaa-Hollo 2011.)

2.3.2 Laulaminen ja äänenkäyttö

Pantsu (2014, 7) toteaa teoksessa *Soiva Soppa*, että laulu on lapselle yhtä luonnollista kuin puhe, jos hänelle lauletaan päivittäin elämän alkumetreiltä lähtien. Musiikkileikkikoulussa laulettavat laulut ovat joko lasten kanssa laulettavia lauluja tai lapsille laulettavia lauluja, jolloin opettaja tai vanhempi

laulaa laulua ja lapsi kuuntelee. Käsittelen tässä kuitenkin vain lasten kanssa laulettavia lauluja. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 108–109.)

Lasten kanssa laulettavat laulut tulee valita tunnille lapsiryhmän valmiustason mukaan niin, että lasten kehitys mahdollistaa opettajan kanssa laulamisen. Lapsen äänialan laajuus vaihtelee ikävuosien mukaan. Mitä pienempi lapsi, sitä suppeampi hänen äänialansa on. Tämän takia on tärkeää huomioida laulettavien laulujen sävelala eli ambitus tarkasti. On tärkeää ottaa huomioon myös sanojen määrä laulettavassa laulussa. Pienimpien lasten sanavarasto on huomattavasti suppeampi kuin jo muutaman vuoden ikäisen. Lisäksi pienemmät lapset eivät kykene muistamaan yhtä paljon sanoja kuin hieman vanhemmat ja pidemmälle kehittyneet lapset. Sanojen muistamisen tueksi voidaan ottaa leikkiliikkeet tai -viittomat, jotka auttavat muistamaan kappaleen rakenteen ja sanoman. Tällainen laulu on esimerkiksi *Tuiki, tuiki tähtönen*. (Helemaa-Hollo 2010.)

Laulamiseen sisältyvät myös erilaiset äänileikit, joita lapset tekevät itse myös arkisissa leikkitilanteissa. Tämän kaltaisiin ääniin ei tarvita tarkkaa sävelkorkeutta, mutta silti ne mielletään laulamiseksi. Erilaisia ääntelyitä voivat olla esimerkiksi eläinten äänet, kulkuvälineiden äänet tai vaikka sateen ja ukkosen ääni. Tämänlaisia äänileikkejä voidaan liittää esimerkiksi loruihin, jolloin lapsi saa mahdollisuuden tutustua omaan instrumenttiinsa entistä tarkemmin. (Perkiö & Huovi 2010, 7; Helemaa-Hollo 2010.)

Rohkea ja arka lapsi laulavat eri tavalla. Rohkealla on voimakas äänenkäyttö ja hän näyttää ryhdikkäältä, arka taas laulaa hiljaisesti ja varovasti. Yhdessä laulamalla rohkaistaan jokaista lasta osallistumaan. Kun lapsi laulaa lauluja, hänen musikaalisuutensa kehittyy ja samalla myös hänen itsetuntonsa ja itseilmaisunsa vahvistuvat. Laulamisella on myös terveydellisiä vaikutuksia. Äänijänteet, hengitys ja kasvolihakset saavat hyvää harjoitusta, lisäksi artikulaatio paranee. Kaiken tämän lisäksi laulaminen luo virkistyneen ja rentoutuneen olon. Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus ja läheisyys kehittyvät, kun aikuinen laulaa lapselle. Lisäksi opettajan tai muun aikuisen laulaminen antaa lapselle esimerkin hyvästä laulutavasta, jonka kautta lapsen melodia-, rytmi- ja muototaju sekä sävelkorva kehittyvät. (Helemaa-Hollo 2010.)

2.3.3 Muiden työtapojen suhde laulamiseen

Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piiroinen ja Mäkinen (1993) toteavat lapsen ensimmäisten soittimien olevan oma ääni ja oma keho. Kirjassa *Musiikki varhaiskasvatuksessa* he kertovat, että yksi tapa käyttää kehosoitteita on omalla äänellä leikkiminen (Hongisto-Åberg ym. 1993, 116–117). Itse mieltäisin tällaisen omalla äänellä leikkimisen lähestulkoon samaksi asiaksi kuin ”laulaminen ja äänenkäyttö” -alaluvussa mainitut äänileikit. Toisaalta laulajan käyttämä soitin on oma keho siinä missä huilistin soitin on poikkihuilu.

Olen omilla musiikkileikkikoulutunneillani huomannut laulamisen olevan vahvasti läsnä rytmisoittimia soittaessa. Laulaminen soittamisen yhteydessä auttaa lasta muistamaan laulun rakennetta ja tarinaa. Toisinaan taustalla saatetaan kuitenkin käyttää pelkkää melodista musiikkia, jolloin keskitytään ainoastaan soittamiseen ja kuuntelemiseen.

Musiikkiliikunta auttaa lasta hahmottamaan musiikillisia elementtejä ja syventämään niiden tuntemusta. Tällaisia elementtejä ovat muun muassa tempon vaihtelut, äänen kesto sekä tauko ja dynamiikan vaihtelut. Musiikkiliikunta vahvistaa myös rytmitajun kehittymistä. (Hongisto-Åberg ym. 1993, 156–157.) Toisinaan laulaminen on mukana musiikkiliikunnassa, toisinaan ei.

3 LASTENMUSIIKIN HISTORIAA

Laulaminen on ollut olennainen osa arkista elämää. Kuitenkin ennen laulukirjojen ja äänitteiden syntymistä laulut olivat muistinvaraisia. Koska lauluja ei kirjattu millään tavalla ylös, toistuivat ne harvoin säveleltään tai sanoiltaan täysin samanlaisena. Samoista lauluista saattoi olla monia muunnelmia, ja parhaat laulut levisivät siinä missä tuntemattomammat unohdettiin. (Kallio 2010, 26.) Koska muuntuvuus oli yleistä, toteaa Pansu laulamisen olleen eräällä tapaa luontevampaa kuin nykyisin. Koska ei ollut äänitteitä, joista lauluja olisi voitu kuunnella, on oletettavissa, että ihmiset lauloivat huomattavasti enemmän kuin nykyisin. (Pansu 2014, 9.)

Lapsille suunnattuja kehtolauluja ja runolauluja on voitu jäljittää jopa keskiajalle asti. Lastenmusiikin vanhimpana perinteenä on voitu pitää toisaalta kansanlauluja ja toisaalta kirkkolauluja. (Häyrynen 2010, 35.) Entisaikaan aikuisten ja lasten kulttuurit eivät erottuneet toisistaan samalla tavalla kuin nykyisin. Lapset lauloivat myös esimerkiksi kalevalamittaisia runoja, virsiä sekä balladeja. (Kallio 2010, 27.)

1800-luvun lopulla kansakoulut yleistyivät, ja sen seurauksena niihin tarvittiin uutta oppimateriaalia. Ensimmäinen koululaulukirja oli urkuri ja laulunopettaja Heinrich Wächterin toimittama *Samling af valda sångstycken, för Gymnasier, Real, Elementar- och Frunstimmers-skolor* (1858), mutta kirjassa oli hyvin vähän suomalaisia lauluja. Kuitenkin 1800-luvun lopulla kirjoja alkoi ilmestyä huomattavasti enemmän, muutamana esimerkkinä Gabriel Linsénin *Sångers till skolarnas tjänst I-III* (1885–1890), P. J. Hannikaisen *Sirkkunen* (1896) sekä Anna Forsténin *Skolflickornas sångbok* (1899), joka oli tarkoitettu ainoastaan tyttöjen käyttöön. Voidaan sanoa, että kirjoiksi ja nuoteiksi painettu lastenmusiikki on saanut alkunsa näihin aikoihin. Aiheet koululauluissa vaihtelivat hengellisistä ja isänmaallisista lauluista luontoa, työtä sekä koulunkäyntiä käsitteleviin lauluihin. Mukana oli usein myös kansanlaulusovituksia. (Häyrynen 2010, 37–41.) Yksi tunnetuimpia P. J. Hannikaisen säveltämiä lauluja on *Oravan pesä*, johon Immi Hellén on tehnyt sanoituksen. Laulu kuvastaa sympaattisella tavalla, millaista olisi elää oravana kuusen latvassa, katkelmana laulun ensimmäinen säkeistö.

*Kas kuusen latvassa oksien alla
on pesä pienoinen oravalla.*

*Sen poikasen siinä ne leikkiä lyö
ja pikku hampahin siementä syö.*

(säv. P.J. Hannikainen, san. Immi Hellén)

3.1 Ääniteollisuus ja ensimmäiset lasten radio-ohjelmat

Ääniteollisuus lähti nousuun 1920-luvun lopulla, ja Anu Karlson (2014) kertoo artikkelissaan, että ensimmäinen Yleisradiosta kuultu lastenohjelma oli vuonna 1927 alkanut Markus-sedän pitämä *Lastentunti*, jonka esikuvana toimi ruotsalainen *Sven-sedän lastentunti*. Suomalaiseen *Lastentunti*-ohjelmaan lapset saivat itse valmistaa lauluesityksiä. Tosin esityksistä paistoi vanhempien ja opettajien kunnianhimo, sillä ohjelmaan valitut lapset karsittiin ankaralla kädellä. Mikko von Deringer (1904–1981) toimi tuolloin Yleisradion kapellimestarina ja musiikkitoimittajana. Hän kokosi lapsiryhmiä, jotka esittivät lastenlauluja soitinyhtyeiden säestyksellä. Esitykset olivat kuultavissa *Lastenkamarin iltasoitto*-nimisessä tuokiossa. (Karlson 2010, 72–73.)

Vaikka lasten kanssa laulaminen oli ollut suuressa roolissa jo kauan, antoi ääniteollisuus lauluille uuden merkityksen. Olen monesti kuullut vanhempien ihmisten kertovan tarinaa, kuinka pieninä odotettiin kuumeisesti radiolähetyksen alkamista. Radion ääreen saattoi kokoontua koko perhe naapureineen, jolloin yhteisöllisyys korostui. Lähetys saattoi olla päivän kohokohta, joka jaettiin läheisten ihmisten kanssa.

3.2 Georg Malmstén

Aikansa merkittävin ja kuuluisin lastenlaulujen säveltäjä ja sovittaja oli Georg Malmstén, joka pääosin vastasi 1930–1940-lukujen lastenlauluista. Lähes kaikille suomalaisille on tuttu *Mikkihiiri merihädässä* -laulu, josta seuraavaksi lyhyt katkelma.

Kas, on Mikki merelle lähtenyt pikku kaarnapurrellaan,

ja vaik onkin tuuli vain yltynyt, Mikki laulaa innoissaan:

”Hiuli hei, huolta nyt ei! Merimies näin käy merta päin!

Hiuli hei, merimies pelkoa tunne, ei!”

(säv. Georg Malmstén, san. R. R. Ryyänen)

Hänen kappaleissaan on havaittavissa viihdemusiikille ominaisia piirteitä. Yhdessä Dallapé-orkesterin kanssa Malmstén äänitti lukuisia lastenlaulujaan, joista mainittakoon nyt *Mikkihiiri*-laulut ja klassikot *Sairas karhunpoika* sekä *Jänöjussin mäenlasku*. Malmsténin *Mikkihiiri*-lauluissa on kuultavissa selkeä hyvän ja pahan ero. Malmstén korostaa hyvää (Mikki itse) hilpeällä rytmikkäällä duuriosioilla, kun taas pahaa (esimerkiksi Meripeikko) kuvastetaan hitaalla molli- ja bassovoittoisella melodialla. Muita hänen kuuluisimpia laulujaan ovat muun muassa *Tottelematon Tipi* ja *Lasten liikennelaulu*, jota säveltäessään hän toimi Poliisisoittokunnan kapellimestarina. Voidaan todeta, että Malmstén loi pohjan tuleville lastenlaulujen levytyksille. (Krokfors 2010a, 76–81.)

3.3 1950-luku

Levytetyn lastenmusiikin saralla sekä perinteiset lastenlaulut että Georg Malmsténin säveltämät lastenlaulut olivat pääosin kattaneet musiikkitarjonnan 1950-luvulle asti. 1950-luvulla kuitenkin yleistyivät lapsisolistit, kuten pikku-Tapani ja Suvi-Päivikki, jotka levyttivät lastenlauluja niin sanotun radiojulkisuuden myötä. (Mäkitalo 2013.) Niiniluodon (2010) mukaan vuonna 1957 Yleisradio järjesti myös musiikkisatu- ja sävellyskilpailun. Lisäksi yksi tämän ajan suosituimmista yhtyeistä oli Kipparikvartetti, joka levytti Harry Bergströmin ja myöhemmin George de Godzinskyn sovittamia kappaleita. Kipparikvartetti tunnistettiin iloa pursuavista esityksistä, joissa tyylikkäisiin vaatteisiin pukeutuneet miehet tanssivat lavalla musiikin tahdissa. Kipparikvartetin laulut iskivät sekä perheen pienimpiin että vanhimpiin. Heidän repertuaariinsa kuuluivat muun muassa laulut *Hauva ikkunassa*, *Teddykarhujen huviretki* ja *Pieni ankanpoikanen* yhdessä Metro-tyttöjen kanssa. (Niiniluoto 2010, 84–85.) Katkelmana ensimmäinen säkeistö laulusta *Hauva ikkunassa*, joka ainakin minulle on jäänyt elävästi mieleen lapsuudesta.

Oi katsohan, vaari, pientä hauvaa, (hau hau)

mi ikkunasta kurkistavi.

Jospa kysyisit, vaari, tuota hauvaa; (hau hau)

sen ostaisin mielelläni.

(säv. ja san. Bob Merrill, suom. Kyllikki Solanterä)

Varhaisin musiikkileikkikoulu oli perustettu Ingrid Söderströmin toimesta Lahteen joskus 1940-luvun tienoilla. Musiikkileikkikouluja alkoi kuitenkin ilmestyä enemmän 1950-luvulla, jolloin Sirkka Valkola-Laine perusti vuonna 1958 Helsinkiin musiikkileikkikoulun. Hän sävelsi lukuisia kappaleita koulunsa orkesterille sekä *Satulaulajat*-kuorolle. (Krokfors 2010e, 147.) Hänen säveltämiään lauluja on myös levytetty ja niistä tunnetuin on lähes kaikille tuttu *Raparperin alla*. (Krokfors 2010, 153.)

3.4 1960-luku

1960-luvulla alkoi suuri muuttoliike, kun maaseudulta ihmiset hakeutuivat kaupunkeihin asumaan. Lisäksi äänitteiden myynti Suomessa alkoi kasvaa ja muutaman vuoden sisällä kokonaisynty kasvoi miljoonasta kymmeneen miljoonaan levyyn. (Gronow 2010, 102.)

Brita Koivunen lauloi jazz-iskelmän tyyllisiä lastenlauluja, jotka Jaakko Salo oli säveltänyt. Lauluissa seikkaili Peppi-karhuksi nimetty hahmo. Yksi suurista säveltäjänimistä oli myös Sauvo ”Saukki” Puhtila, jonka sävellystyö käsitti lauluja iskelmästä lastenlauluihin. 1960-luvulla ilmestyi Saukki ja Pikkuoravat, joiden kanssa muun muassa matkattiin kuuhun ja käytiin hammaslääkärissä. Lauluissa yhdistyi Saukin rauhallisuus ja Pikkuoravien vilkkaus. (Mäkitalo 2013.)

3.5 1970-luku

1970-luvulla lastenmusiikki koki suuria muutoksia, sillä ajatusmaailma kasvatustavoitteista uudistui. Lapset nähtiin itsenäisinä ja luovina yksilöinä. Aikaisemmin kunnioitus auktoriteetteja kohtaan oli ollut ehdotonta, mutta nyt lapsille annettiin tilaa myös osoittaa omaa tahtoa ja kekseliäisyyttä. Jopa osa

tämän ajan lastenlauluista sävellettiin lasten itse keksimiin tarinoihin tai runoihin. Lisäksi yleistyi nonsense-perinne, jossa kerronta on sattumanvaraista ja välillä jopa täysin absurdia. Laulu- ja runolyriikan uusia kirjoittajia olivat muun muassa M. A. Numminen, Kirsi Kunnas ja Jarkko Laine. (Henrikson 2010, 156–157.)

Siinä missä laulujen sanoitukset kokivat uudistuksia, myös laulujen melodiat kohtasivat uusia tuulia. Lapsia ei haluttu aliarvioida, ja heille tahdottiin tarjota monipuolisesti erilaisia musiikillisia virikkeitä. Vaikutteita haettiin etnisistä musiikkityyleistä, jazzista, rytmimusiikista ja taidemusiikista. Studiotekniikka mahdollisti äänen muokkaamisen sähköisesti, lisäksi efektiäänien lisääminen oli helpompaa kuin ennen. Henrikson (2010) mainitsee artikkelissaan uudenlaisen tyylin pääraivaajiksi Pekka Jalkasen ja M. A. Nummisen levyn *Iso Mies ja Keijukainen* (1970) sekä Eero Koivistoisen levyn *Muusa ja Ruusa* (1971), jonka laulut oli sävelletty Kirsi Kunnaksen runoihin. (Henrikson 2010, 156–157.)

Tyhmä Antti, tyhjän pantti

näki tiellä kolme sikaa.

Yhden söi, yhden möi.

Yksi kiipes puuhun, kakkas Antin suuhun.

Antti luuli rusinaks, puri pieneks tusinaks

ja sitten sylki pois.

(M. A. Numminen)

1960–1970-lukujen taitteessa lastenlaulut kokivat murroksen myös pedagogiselta kannalta. Oli todettu, että lastenlaulut olivat liian vaikeita alle kouluikäisten lasten laulettavaksi. Tämän vuoksi lapsiin erikoistuneet musiikkipedagogit ottivat työkseen säveltää uutta käyttökelpoisempaa materiaalia. Nuottikokoelmien ja oppilaille tarkoitettujen kirjojen lisäksi painettiin myös opettajille tarkoitettuja oppaita. 1970-luvun uusia kirjoja olivat muun muassa Maisa Krokforsin *Tikapuita pitkin* (1971) ja *Mussikka* (1974), Ritva Laurilan *Musiikkia esikouluun* (1973) ja Liisa Tenkun sekä Ellen Urhon *Vihreä viserryskone* ja *Sininen soittorasia*, jotka ilmestyivät 1970-luvun puolivälissä. (Krokfors 2010, 153.)

3.6 1980-luku

Yleisradion yleisohjelma muutettiin Radio 1:ksi ja rinnakkaisohjelma Radio 2:ksi, joiden ohjelmasisältö voitiin erotella ns. vakavaksi ja kevyeksi. Tuotti vaikeuksia määritellä, kumpaan kategoriaan lapset kuuluisivat. Kuitenkin Radio 2:lla alkoi ohjelma nimeltään *Soittorasias*, jonka soittolistat määräytyvät lasten toivekappaleiden mukaan. Lisäksi ohjelmassa pidettiin teemalähetyksiä, jolloin aikaisimpien vuosikymmenien lastenlaulusuosikit nousivat taas soittolistoilta. Myös harvinaisemmat ja miltei unohdetut lastenlaulut muistettiin taas. (Sammalkorpi 2010, 192.)

1980-luvun uusi lastenmusiikki perustui paljolti taruolentoihin, joista yhtenä merkittävänä esimerkkinä voitaisiin sanoa olevan Marjatta Pokelan Mörkö-hahmo. Tästä Mörkö-hahmosta tehtyjä laulukirjoja ovat muun muassa *Mörköooppera* (1980), *Mörri-möykyn suvi* (1983) ja *Karamelliooppera* (1989). Marjatta Pokela on yksi niistä henkilöistä, jonka ansiosta myös 5-kielinen kantele vakiinnutti hiljalleen paikkansa musiikinopetuksessa. Hän onkin ammentanut ideoita sävellystuotantoonsa pääosin kansanmusiikista. (Krokkfors 2010, 172–173.)

Toinen 1980-luvun rakastettu taruolento oli Allu Tuppuraisen Rölly-peikko, jonka ei edes aluksi pitänyt olla lapsille suunnattu satuhahmo. Rölly-peikko mieltää itsensä pelottavaksi, mutta syvällä sisimmältään hahmo on inhimillinen, herkkä ja pelkäämiseen taipuvainen olento, jonka tunnusomainen lausahdus on ”Kautta likaisten varpaitteni!” Tolonen (2010) kertoo artikkelissaan, että Allu Tuppurainen on itse kertonut laulujen tarinoiden kumpuavan hänen omasta lapsuudestaan. (Tolonen 2010, 216–217.)

1980-luvun musiikkipedagogeilta ilmestyi myös lisää opetuskäyttöön tarkoitettua materiaalia. Ritva Ollarannan ja Maija Simojoen kirja *Musiikkia muksuille* (1980), Maisa Krokkforsin ja Anne Lindebergin *Soittaminen* (1981), Inkeri Simola-Isakssonin *Musiikkiliikunta* (1982) sekä Maisa Krokkforsin ja Soili Perkiön *Tuutulauluja ja syliloruja* (1988), joka syntyi alle 3-vuotiaiden musiikkikasvatuskokeilun yhteydessä. (Krokkfors 2010, 154.)

3.7 1990-luku

1990-luvulla oli yleistä ottaa vaikutteita muiden maiden musiikkityyleistä, mutta toisaalta samalla vaalittiin myös suomalaista kansanperinnettä. Mikko Perkoilan laulelmat olivat kansamusiikkipainotteisia, ja tarinanomaisten sanojen takana oli aina jotakin oivallettavaa. Pentti Rasinkankaan lastenlaulut olivat samalla sekä hauskan hullunkurisia että vakavia. Rasinkankaan laulut sopivat lasten ja aikuisten kuunneltavaksi. (Mäkitalo 2013.)

Jo vuonna 1989 alkunsa saanut Riitta Korpelan luoma hahmo Ti-Ti Nalle seikkaili Pikku kakkosen musiikkiohjelmassa. Hahmojen nimet perustuivat rytmiikan perusteisiin, sillä Isoisänalle ja Isoäitinalle liikkuvat eteenpäin puoli- ja kokonuotein. Ti-Ti Nallen oma nimi perustuu kahdelle kahdeksasosanuotille, kun taas hänen pikkusiskonsa Tau-Nallen nimi perustuu taukoon. (Krokkfors 2010, 202–203.)

Vaikka lapsille suunnattua rock-musiikkia oli tehty jo 1970-luvulla, nousi se uuteen kukoistukseen 1990-luvulla. Jo 1987 luvulla perustettu Fröbelin Palikat -yhtye teki läpimurron vuonna 1993, jolloin heidän albuminsa *Sutsisatsi* ilmestyi. (Kapiainen 2010, 226.) Yhtyeen muodostavat neljä miestä, jotka kertovat omilla nettisivuillaan kohdanneensa toisensa Helsingin lastentarhaopettajaopistossa (Fröbelin Palikat 2014). Yhtyeen nimi viittaa saksalaiseen kasvatuspäädagogi Friedrich Fröbeliin. Fröbelin Palikoiden lauluissa yhdistyy leikkiminen ja liikkuminen, huumori sekä rock-painotteinen musiikki. Heidän tunnetuimpia kappaleitaan ovat muun muassa *Leijonan metsästys*, *Sutsisatsi*, *Robotti-rock* ja *Kapteeni käskee*. (Kapiainen 2010, 226–227.)

Lapsista oli muovattu tähtiä jo 1970-luvulta saakka, mutta vasta 1990-luvulla buumi kasvoi merkittävästi. Televisiossa alkoi pyöriä Seppo Hovin juontama lastenlauluohjelma *Tenavatähti*. Lasten tekemistä ääninäytteistä valittiin ohjelmaan pääsevät esitykset. Ohjelmassa oli alkuerät, välierät sekä finaali, jotka kaikki televisioitiin. Toisesta vuodesta alkaen finaali tuli suorana lähetyksenä. Kilpailuiden voittaneet lapset saivat kiertää esiintymässä ja saivat mahdollisuuden levyttää oman cd-levyn. *Tenavatähti*-ohjelma kantoi noin viisi vuotta, jonka

jälkeen sitä seurasi samankaltainen ohjelma *Karuselli*. (Koppinen 2010, 212–213.)

1990-luvun alusta lähtien on ilmestynyt entistä enemmän musiikillista kirjallisuutta, joka on suunnattu aivan perheen pienimmille. Tällaisia kirjoja ovat muun muassa Eve Alhon *Vauvakulta*, Elina Viitaila-Pulkkisen *Vauvojen laulut* ja Eve Alhon, Soili Perkiön sekä Hilkka Hautsalon *Vauvojen laulun aika*. (Krokfors 2010, 154.)

3.8 Lastenmusiikki nykyään

Mielestäni nykyajan lastenmusiikki kattaa niin paljon erilaista musiikkia, että sitä on vaikea yksiselitteisesti määritellä vaikkapa tyyllisesti. Nykyaikana myös popparit ja rokkarit ovat innostuneet lastenmusiikin tekemisestä, minkä kautta ovat syntyneet mm. levyt *Ipanapa 1* (2007), *Ipanapa 2* (2008), *Ipanapan iltalaulut* (2009), *Ipanapa liikenteessä* (2009) ja *Ipanapa talvilalut* (2009).

Levyillä tämän päivän parhaat artistit esittävät lapsille kirjoitettua laadukasta ja oivaltavaa musiikkia. Yhtenä lähtökohtana on ollut se, ettei lasten musiikkimakua saa aliarvioida. (Koppinen 2010, 230–231.) Muita nykyajan suuria lastenmusiikin esittäjiä ovat mm. Hevisaurus, Paukkumaissi ja Herra Heinämäen Lato-orkesteri, jossa vaikuttaa muun muassa Miljoonasateesta tuttu Heikki Salo (Koppinen 2010, 232–233).

4 MUSIIKKIPEDAGOGIT LAULUJEN TEKIJÖINÄ

4.1 Säveltämisestä yleisesti

Säveltäjä Hannu Pohjannoro (2002, 162) kuvailee säveltämistä äänen keksimiseksi, valitsemiseksi ja järjestämiseksi. Mielestäni tämä on kaikessa yksinkertaisuudessaan hyvin kiteytetty määritelmä säveltämiselle. Kaiken kaikkiaan säveltäminen on mielestäni luova prosessi, jossa syntyy aina jotakin uutta.

Tapoja säveltää on monia. Voidaan sanoa, että tapoja on vähintään yhtä monta kuin on säveltäjiäkin. Lisäksi tulee huomioida, että sama säveltäjä voi käyttää hyvin erilaisia sävellystapoja riippuen työstettävästä kappaleesta. Nuoret musiikkipedagogiopiskelijat Huhtinen ja Virtanen kuvailevat yhteisessä opinnäytetyössään sävellysprosessejaan. Huhtinen kertoo, että toisinaan sävellystyö alkoi inspiraation kautta ja välillä hän istui pianon ääreen säveltääkseen jotakin uutta. Hänelle musiikin harmonia oli tärkeä elementti, joten sävellykset saivat usein alkunsa sointukierron kautta. Virtanen taas kertoo säveltämiensä laulujen saaneen alkusysäyksen pienestä melodiapätkästä, jonka ympärille hän improvisoi erilaisia melodioita pianon äärellä. (Huhtinen & Virtanen 2014, 12–13.) Musiikkipedagogiopiskelijoiden Niemen ja Virénin opinnäytetyössä taas Niemi kertoo saavansa inspiraation säveltämiseen useimmiten valmiina olevista teksteistä. Tekstit herättävät hänessä mielikuvia, joiden kautta määräytyy esimerkiksi laulun tempo ja karaktääri. (Niemi & Virén 2011, 4.)

Mielestäni instrumentaalinen musiikki kertoo tarinaa harmonian ja rytmin kautta, jotka yhdessä ovat kaksi musiikin peruselementtiä. Ei kuitenkaan voida puhua laulusta ja laulun laulamisesta ennen kuin harmoniaan ja rytmiin lisätään myös sanoitus.

4.2 Sanoittamisesta yleisesti

Inspiraation laulun sanoihin voi saada mistä tahansa. Jo valmiiksi sävelletty melodia voi herättää vahvoja mielikuvia tai ajatuksia tarinasta, toisaalta tietyt

sanat voivat luoda ajatuksen tietynlaisesta musiikista ja melodiasta. Partanen kertoo opinnäytetyössään, ettei oikeaa tapaa säveltää tai sanoittaa ole olemassa. Hänen mukaansa ensin voi syntyä teksti ja sen ympärille melodia tai toisinpäin. (Partanen 2013, 11.)

Olen monesti huomannut ystäväpiirissäni, että ystäväni kappaleiden sanoilla ja sanomalla on tärkeä merkitys. Partanen toteaaakin opinnäytetyössään, että sanat kertovat tarinaa hieman toisella tavalla, ehkä selkeämmin, kuin melodia ja harmonia instrumentaalisessa musiikissa. Hän mainitsee, että jokainen meistä ymmärtää sanoja ja niiden merkityksiä – vaikkakin sanojen tulkitseminen on kuulijasta kiinni, kun taas instrumentaalista musiikkia kuunnellessa tarina rakentuu enemmän mielikuvituksen varaan. (Partanen 2013, 11.) Itse olen huomannut, että laulujen melodiat herättävät mielenkiintoni. Melodioista saan mielikuvia, joiden pohjalta rakennan mielessäni kappaleen tarinan. Vasta tämän jälkeen kuuntelen sanoitusta tarkemmin.

4.3 Laulun tekeminen lasten laulettavaksi

Säveltämisen ja sanoittamisen luonne muuttuu, kun laulu tehdään jotain tiettyä kohderyhmää ajatellen. Mielestäni on erilaista säveltää ja sanoittaa pop-artisteille kuin lapsille laulettavaksi tarkoitettua kappaletta. Vaikka pop-lauluissa ja lasten lauluissa on yhtäläisyyksiä esimerkiksi rakenteissa, täytyy lapsille laulettavaksi tarkoitettu laulu tehdä lasten sanelemilla ehdoilla. Kolmantena opiskeluvuotenaamme oli tehtävänä säveltää lapsille suunnattu laulu, joten käytän tässä osiossa lähteenä varhaisiän musiikkikasvattajan ja koulumme ainedidaktiikan opettajan Anna Helemaa-Hollon (2012) tekemää sävellysohjeistusta.

4.3.1 Laulun tekeminen taitotason mukaan

Jos laulettavan kappaleen tekee ryhmän taitotason mukaan, täytyy huomioida, että lasten muisti, sanavarasto ja ääniala kehittyvät kasvaessa. Tavallisimmin pätee se, että mitä pienempi lapsi on, sitä yksinkertaisempaa laulu kannattaa pitää. Sanoitusten ja laulun aiheen tulee olla lasten maailmaan sopiva. Lasten on helpompi muistaa laulut sanat, jos he ymmärtävät ja tietävät, mistä laulavat. Jos

laulussa on lapsille ennestään vieraita sanoja, olisi hyvä selittää lapsille sanojen merkitys. Olen itse huomannut musiikkileikkikoulutunteja pitäessäni, että lapsille on aina äärimmäisen iloinen asia oppia uusia sanoja ja sanontoja. Laulun sanoitusta tehdessä täytyy kiinnittää huomiota myös laulun rytmiin, sillä sanat vaikuttavat suoraan laulun rytmitykseen. Jos laulussa on useampi säkeistö, olisi hyvä pitää sama rytmi jokaisessa säkeistössä, etenkin jos laulua on tarkoitus tititoida myöhemmin.

Lapsille laulettavaksi tarkoitetun laulun melodian tulee olla selkeä, etenkin jos kyseessä on metodilaulu. Liian suuret hyppyt äänien välillä kannattaa unohtaa. Lisäksi laulun ääniala ei saa olla liian laaja. Kaksivuotiaan ääniala on noin kolme säveltä ja 3–4-vuotiaalla se on kasvaa 3–5 sävelen tasolle. 5–6-vuotiaan ambitus eli laulun alimman ja ylimmän äänen ero on noin 8 säveltä. (Anna Helemaa-Hollo 2010.) Kannattaa myös huomata, ettei laulusta tule liian pitkää.

4.3.2 Laulun tekeminen käyttötarkoituksen mukaan

Laulun voi säveltää jonkin tietyn käsiteparin opettamiseksi lapselle. Esimerkiksi käsiteparia nopea–hidas opettaessa olisi suotavaa, että laulun nopean ja hitaan osan tempojen välillä olisi selkeä ja helposti havaittava ero. Lisäksi sanoituksessa voi huomioida, että esimerkiksi nopeassa osassa lauletaan jäniksestä ja hitaassa osassa kilpikonnasta. Laulu voidaan säveltää myös pelkästään laulettavaksi lauluksi, jolloin aikaisemmin mainitut sanoitukset, rytmi ja melodia ovat huomioitavia asioita. Jos laulusta haluaa tehdä leikkilaulun eli laulun, johon liittyvät olennaisesti joko leikkiliikkeet tai -viittomat, tulee kiinnittää huomiota leikkiliikkeiden ja sanoituksen yhteensopivuuteen. (Helemaa-Hollo 2012.) Myös Numminen pohtii lastenlaulun luonnetta:

”Tärkeintä olisi tarjota lapsille juuri sitä musiikkia, joka on heille tarkoitettua. Niin sanottu perheen yhteinen musiikki voi lipsahtaa vain aikuisten maun mukaiseksi, eikä se silloin tarjoa lapsille sitä elämystä, jota nämä tarvitsisivat. Musiikki on niin kuin muukin taito ja tieto. Parasta aloittaa alkeista ja edetä kohti mutkikkaampia muotoja.” (Numminen 2005.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen idea

Halusin selvittää, minkälainen suhde opiskelijoilla on lastenlaulujen säveltämiseen ja sanoittamiseen. Jokainen Lahdessa opiskeleva varhaisiän musiikkikasvatuksenopiskelija saa jossain vaiheessa koulutustaan tehtäväksi vähintään yhden lastenlaulun säveltämisen ja sanoittamisen. Lisäksi tahdoin tietää, kuinka moni heistä tekee sitä sisäisen motivaation kautta ja millaiseksi he kokevat omien laulujensa merkityksen.

5.2 Kyselyn suunnittelu ja toteuttaminen

5.2.1 Kyselylomake

Halusin kerätä tutkittavan aineiston kyselyllä (katso LIITE 1), koska ajattelin näin saavani mahdollisimman monet vastaamaan kyselyyni. Kyselylomakkeen täyttämiseen on helpompi löytää pieni rako vaikka koulupäivän aikana tai illalla tietokoneella ollessa. Haastatteluja tehtäessä olisi vaadittu enemmän yhteistä aikaa. Toisaalta silloin olisi ollut mahdollista esittää syventäviä jatkokysymyksiä ja päästä vielä tarkemmin sisälle haastateltavan ajatusmaailmaan. Tutkimusta olisi voinut laajentaa haastatteleamalla muutamaa vastaajista vielä kyselylomakkeen täyttämisen jälkeen.

Tein nopeasti raakaversion kyselylomakkeesta, mutta huomasin sen tarvitsevan paljon muokkausta. Kysymysten laatiminen ei ollut helppoa. Itselleni selkeältä kuulostava kysymys ei välttämättä kuulosta vastaajalle yhtä selkeältä. Siksi tuli olla tarkkana, etteivät kysymykset liikaa johdattelisi vastaajia vastaamaan toivotulla tavalla. Halusin myös pitää kyselyn melko ytimekkäänä, jotta useammat jaksaisivat vastata siihen. Kun lomake oli mielestäni valmis, lähetin sen vielä oikoluettavaksi ohjaavalle opettajalleni. Tämän jälkeen tein pieniä korjauksia opettajan ohjeiden mukaan, jonka jälkeen lomake oli valmis eteenpäin lähetettäväksi.

5.2.2 Kyselyn lähettäminen ja vastausten vastaanottaminen

Loin Facebookiin ryhmäkeskustelun, johon lisäsin 24 varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijaa Lahden ammattikorkeakoulusta. Aloitusviestissä kerroin opinnäytetyöstäni ja sen aiheesta. Lisäksi lisäsin liitteeksi laatimani kyselylomakkeen Word-tiedostona. Yhtä opiskelijaa lähestyin suoraan sähköpostitse, sillä häntä en olisi voinut tavoittaa Facebookin kautta. Kyselylomakkeen vastaanotti näin yhteensä 25 opiskelijaa.

Pyysin opiskelijoita täyttämään kyselylomakkeen ja lähettämään sen minulle sähköpostiin, sillä en halunnut vastaajien näkevän toistensa vastauksia. Tällä pystyttiin välttämään se, että ensimmäisenä vastanneet olisivat voineet tahattomasti johdatella vastauksillaan uusia vastaajia. Lisäksi pyysin jokaista vastaajaa liittämään vastauksen yhteyteen yhden esimerkkikappaleen itse säveltämästään ja sanoittamastaan laulusta sekä kertomaan juuri kyseisen laulun syntyprosessista. Kappaleen lähettäminen oli vapaaehtoista, mutta silti lähestulkoon kaikki lauluja säveltävät opiskelijat lähettivät laulunsa minulle nähtäväksi.

Kaiken kaikkiaan sain sähköpostin välityksellä yhteensä yhdeksältä opiskelijalta vastaukset kysymyksiini.

5.3 Tulosten analysointi

Luin kaikkien vastaajien vastaukset läpi yksitellen sitä mukaa, kun niitä minulle saapui. En tehnyt vielä ensimmäisen lukukerran jälkeen minkäänlaisia muistiinpanoja vastauksista. Kun olin vastaanottanut kaikkien yhdeksän vastaajan vastaukset, kokosin ne yhdeksi nipuksi ja aloin käydä niitä lävitse kokonaisuutena. Ensin työstin säveltävien vastaajien vastaukset, sen jälkeen ei-säveltävien vastaajien vastaukset.

Kirjoitin jokaisen kysymyksen erilliselle paperille, jonka jälkeen kirjasin kysymyksen alle ranskalaisin viivoin kaikki vastauksissa olleet tärkeät elementit ja kommentit. Kävin vastaukset läpi yksi kysymys kerrallaan. Lisäksi lisäsin muistiinpanoihini myös suoria sitaatteja, jos joku vastaajista oli mielestäni joko tiivistänyt vastauksensa osuvasti tai keksinyt jonkin hyvän ilmauksen sitä

kuvaamaan. Kun olin käynyt läpi sekä säveltävien että ei-säveltävien kyselyvastaukset, kävin kaikki kysymyskohdat läpi vielä yksitellen. Saatoin tehdä joihinkin kohtiin vielä pieniä tarkennuksia. Muistiinpanojeni pohjalta kirjoitin opinnäytetyön tulokset-luvun.

6 TULOKSET

Sain vastauksia yhteensä yhdeksän kappaletta. Yhdeksästä vastaajasta kahdeksan kertoo tekevänsä omia loruja sekä runoja. Yksi vastaaja kertoo, ettei tee kumpiakaan. Seitsemän vastaajaa tekee omia lastenlauluja, kun taas kaksi vastaajaa ei ole kokenut sitä vielä tarpeelliseksi.

6.1 Säveltävät vastaavat

6.1.1 Lähtökohdat lastenlaulujen säveltämiselle

Halusin tietää, minkä takia ja millaisiin tarkoituksiin vastaajat säveltävät. Suurin osa heistä kertookin tekevänsä omia lastenlauluja yksinkertaisesti vain siitä syystä, ettei tuntiin ja teemaan sopivaa tavoitteiden mukaista laulua ole löytynyt olemassa olevista materiaaleista. Erään vastaajan mielestä oman laulun tekeminen on helpompaa ja hauskeempaa kuin kirjojen penkominen, toisen mielestä taas itse sävellettyyn kappaleeseen saa sisällettyä kaiken sen, mitä tunnilla olisi tarkoitus oppia ja käsitellä. Muutamat pitävät myös valmiin materiaalin määrää toisinaan liian vähäisenä. Lauluja tehdään myös pelkästään ilosta säveltää. Eräs vastaajista kertoo, että säveltämisestä on kaiken kaikkiaan tullut tapa ja lastenlaulut syntyvät kaiken muun sävellystyön sivussa. Helpompia eli niin sanotusti yksinkertaisempia lauluja tehdään lasten kanssa laulettavaksi, haasteellisempia kappaleita käytetään rentoutuksissa ja kuunteluharjoituksissa.

Monilla laulujen tekeminen lähtee ajatuksesta, että laulut jäävät suurimmaksi osaksi ainoastaan säveltäjän itsensä käyttöön. Toisaalta ajatus laulujen leviämistäkään ei haittaa, etenkin jos laulut ovat onnistuneita ja hyväksi todettuja. ”On mukavaa, jos joku muukin kokee laulun käyttökelpoiseksi”, eräs vastaajista toteaa. Muutamat myös korostavat, että on hienoa jakaa lauluja kurssi-, opiskelu- ja työkavereiden kesken. Näin tehdään vähintään kerran opiskelun aikana Lahden ammattikorkeakoulussa, jolloin jokaisen oppilaan tulee itse säveltää ja sanoittaa laulu sekä jakaa se muille. Eräs vastaajista ei pidä todennäköisenä sitä, että oma laulu leviäisi muiden käytössä. Toisaalta hän ilahtuisi, jos joku pitäisi hänen laulustaan ja haluaisi käyttää sitä.

6.1.2 Sävellysprosessi

Halusin tietää, kuinka paljon sävellystapa vaihtelee tai onko joillain vastaajista säveltämiseen jokin tietty kaava, jonka mukaan prosessi etenee. Vastauksista ilmenee heti, että tapa säveltää vaihtelee todella paljon – sama säveltäjä saattaa käyttää jokaisen säveltämänsä laulun kohdalla täysin erilaista työjärjestystä. Tämä on mielestäni ymmärrettävää, ja vastauksissa monet kertoivatkin työstävänsä laulun kaikkia osa-alueita samanaikaisesti. Kolmannes vastaajista kuitenkin mainitsee yhtenä merkittävänä tekijänä sointukierron, joka useimmiten herättää inspiraation. Laulut syntyvät improvisoimalla sointukierron päälle jotakin, joka juuri sillä hetkellä kuulostaa hyvältä. Lähes jokainen vastannut mainitsee tarpeen olevan tärkeässä roolissa lauluja säveltäessä – ensin siis valitaan laulun aihe, teema, sisältö tai opetettava asia ja lopuksi tehdään kaikki muu. Muutamat vastaajat kertovat sanojen syntyvän ensin, sillä melodia on helpompi rakentaa sanoituksen ympärille. Toisaalta haastavammissa lauluissa, joita lasten ei ole tarkoitus itse laulaa, halutaan panostaa melodiaan, koska käytettävissä oleva sävelskaala on paljon laajempi.

Kolmannes vastaajista sanoo, että laulut tulevat kerralla valmiiksi. Eräs sanoo, ettei hän ole kokenut muokkaamista tarpeelliseksi tähän mennessä. Toinen taas ei muista muokanneensa. Suurin syy, minkä takia vastaajat muokkaavat erityisesti laulujensa sanoituksia jälkikäteen, johtuu siitä, että laulua tehdessä on tyydytty keskinkertaiseen ratkaisuun ja myöhemmin tilalle on keksitty jotain huomattavasti parempaa. Toisaalta lauluja halutaan muokata aiheeseen sopivammaksi tai vastaamaan paremmin alkuperäistä käyttötarkoitusta. Eräs mainitsee tehneensä myöhemmin muutamista lauluistaan sekä helpomman että vaikeamman version, jotta sitä voisi käyttää eritasoisten ryhmien kanssa. Aluksi laulu saatetaan säveltää vain laulamista varten, mutta myöhemmin sitä halutaan muokata, jotta sitä voitaisiin hyödyntää liikunnassa, soittamisessa tai käsiteparien opettamisessa. Yksi vastaajista säveltää selvästi muita vastaajia enemmän, ja hänen mielestään lauluja tarvitsee ehdottomasti muokata vielä jälkikäteen.

6.1.3 Laulujen käyttö ja merkitys musiikkileikkikoulutunneilla

Jokainen vastaaja kertoi käyttävänsä itse sävellettyjä lauluja musiikkileikkikoulutunneilla.

Tunnin pitämistä ei koeta merkittävästi erilaiseksi, sisältyi tuntisuunnitelmaan sitten oma laulu tai ei. Halusin tietää, jännittääkö oman laulun käyttäminen tai vanhempien sekä lasten reaktio, ja tulokset jakautuivat melko tasaisesti vastaajien kesken. Kolme vastaajista kertoo, ettei heitä jännitä oikeastaan ollenkaan. ”Ei juurikaan jännitä”, vastaa kaksi muuta. Loput kaksi kertovat jännittävänsä tavallista enemmän. Toinen heistä epäilee, että häntä jännittäisi varmasti huomattavasti enemmän, jos kyseessä olisi perheryhmä.

Harva kertoo vanhemmille tai lapsille säveltäneensä laulun itse. Yksi eniten esille noussut syy tähän on se, että omaa laulua pidetään lauluna muiden joukossa ja muidenkaan kappaleiden säveltäjiä ei mainita tunnin aikana – miksi siis menetellä eri tavalla oman laulun kohdalla? Kuitenkin säveltäjää kysyttäessä suurin osa vastaajista kertoisi laulun omakseen.

Yksi vastaajista kertoo erityisen mielellään käyttävänsä omia laulujaan, sillä niiden avulla tunnin rakenne ja draaman kaari pysyvät paremmin koossa. Tällöin laulu on juuri kyseistä tilannetta varten sävelletty teos. Eniten omaa laulua käyttäessä ollaan kiinnostuneita siitä, millä tavalla lapset ja vanhemmat reagoivat siihen.

6.1.4 Millaisia lauluja sävellettiin?

Seitsemästä säveltävästä varhaisiän musiikkikasvatuksen opiskelijasta viisi lähetti minulle näytteen itse säveltämästään ja sanoittamastaan laulusta. Seuraavaksi kerron muutamien sanojen jokaisesta laulusta.

Laulu 1 on seitsemänsivuinen teos, joten se erottui selkeästi kaikkien laulujen joukosta. Laulu kertoo haamusta, ja se on sävelletty osaksi lapsille tarkoitettua musikaalia. Laulu on nuotinnettu tietokoneella, ja nuotinnokseen on merkattu tarkasti soinnut, tempomerkintä sekä voimakkuusvaihtelut. Laulu on sovitettu laulajan, kitaristin, basistin, viulistin, alttoviulistin ja sellistin esitettäväksi.

Säveltäjä itse kertoo, että oli tärkeää saada lauluun haamumainen tunnelma. Tämän takia hän halusi tehdä ensin melodian, koska sanojen lisääminen oikeanlaista tunnelmaa luovaan melodiaan on helpompaa. Toisaalta hän kuvailee, että sanat työstäytyvät alitajuisesti jo säveltämisprosessin aikana. Nuotin lisäksi laulun säveltäjä lähetti minulle demon laulusta. Itse en ole koskaan tehnyt tämän mittakaavan lauluja, joten nuotin hahmottaminen äänineen oli melko haastavaa. Tämän takia oli mukava kuunnella laulusta tehty demo, josta kieltämättä huokuu haamumainen tunnelma.

Laulu 2 on viidakkoaiheinen laulu, jonka avulla on tarkoitus tutustua mm. erilaisiin sointiväreihin. Sain laulun solmisoituna, sillä säveltäjä ei ole nuotintanut vielä muitakaan tekemiään lauluja. Laulu syntyi, kun tekijä heräsi aamuyön tunteina kesken unien. Ilmeisesti laulu jotenkin soi herätessä hänen mielessään, joten hänen oli pakko käydä heti kirjoittamassa laulu muistiin. Säveltäjä on itse käyttänyt laulua tunneilla ja todennut sen käyttökelpoiseksi sekä toimivaksi. Laulu on jopa jäänyt lasten mieleen, sillä he ovat kuukausienkin jälkeen muistaneet tämän laulun. Voin itse hyvin kuvitella, että lapset nauttivat tästä laulusta ja pystyvät samaistumaan erilaisiin viidakon eläimiin.

Laulu 3 on avaruudesta ja tähdistä kertova laulu. Se on nuotinnettu tietokoneella, ja nuottiin on merkitty tempomerkintä, soinnut sekä bassolinja. Laulu on opiskeluihin liittyvä sävellystehtävä. Idea lauluun lähti ensimmäisestä virkkeestä ja siihen keksitystä melodiasta. Säveltäjä työsti melodiaa ja sanoitusta pääsääntöisesti samanaikaisesti, toisinaan loppusointujen keksiminen tuotti vaikeuksia. Laulussa on selvästi kuultavissa popahtavia vaikutteita, ja säveltäjä kertookin pop-tyylin olevan hänelle ominaista. Itse huomasin, että laulu jäi helposti soimaan päähän.

Laulu 4 on lentämisestä kertova laulu, joka on tehty koulutehtävää varten. Tämä nuotti on kirjoitettu tietokoneen nuotinnusohjelmalla, ja siihen on kirjoitettu melodian ja sanojen lisäksi vielä leikkiliikkeet perheryhmälle. Säveltäjällä oli mielessään selkeä käyttötarkoitus ennen laulun säveltämistä. Matkatessaan bussilla häneen iski inspiraatio. Sanat olivatkin pian valmiina, ja melodia ilmoitti itsestään jo sanoitustyön aikana. Säveltäjä sai laulun kasaan pääpiirteittäin saman bussimatkan aikana, mutta myöhemmin hän kuitenkin vielä muokkasi sanoja ja

keksi lisää säkeistöjä. Hän käytti laulua omalla tunnillaan, ja hänen mielestään se toimi hyvin. Laulu on alun perin tarkoitettu vauvoille ja 1-vuotiaille.

Laulu 5 on nuottipaperille käsin kirjoitettu, ja se kertoo jääkarhusta. Laulu on sävelletty tiettyä teemaa varten. Säveltäjä halusi sisällyttää teemaan ehdottomasti jääkarhun, ja koska mitään toimivaa valmista laulua ei löytynyt, hän päätti säveltää sellaisen itse. Hänelle syntyi ensin käsitys laulun sanoituksesta, jonka jälkeen heräsi ajatus melodiasta. Kun melodia ja sanoitus olivat valmiit, hän mietti vielä, kuinka laulua voisi hyödyntää musiikkiliikunnassa. Säveltäjän mukaan laulu toimi tunnilla hyvin ja hän aikoo käyttää laulua myös jatkossa.

6.2 Ei-säveltävät vastaavat

Molemmat vastaajista ovat tyytyväisiä valmiin materiaalin määrään, ja he eivät ole vielä kokeneet tarpeelliseksi säveltää omia lastenlauluja. Toisaalta musiikkileikkikoulutunteja on takana vielä sen verran vähän, että säveltämistarve voi tulla vastaan muutamien vuosien päästä. Kumpikaan vastaajista ei sulje täysin pois sitä mahdollisuutta, etteivätkö he vielä joskus säveltäisi lauluja myös itse.

Toinen vastaajista ei miellä itseänsä ”säveltäjätyypiksi”, tai ainakaan tarpeeksi taitavaksi sellaiseksi, jotta hän alkaisi tehdä lauluja itse. Toinen taas nostaa esille kriittisyyden omia tuotoksiaan kohtaan. Heitä yhdistää ajatus siitä, etteivät he koe olevansa vielä valmiita ja säveltäminen koetaan vielä haastavana asiana.

Toisella vastaajista on tapana laulaa omia improvisoituja melodioita lapsillensa. Laulut ovat hetkessä syntyneitä, eikä niitä taltioida millään tavalla muistiin. Toinen taas kirjoittaa runoja ja loruja, sillä hän kokee sen huomattavasti helpommaksi kuin säveltämisen – ainakin tällä hetkellä.

Jännittämisen suhteen vastaajat erosivat täysin toisistaan. Toinen vastaaja uskoisi tunnin menevän samalla tavalla kuin muutenkin, toinen taas epäilee jännittävänsä melkoisesti koko tunnin ajan. Kumpikaan vastaajista ei kertoisi laulua itse tehdyksi, elleivät vanhemmat tai lapset sitä heiltä kysyisi.

”Luulen, että oman laulun käyttämisestä tulisi ihan hyvä mieli, varsinkin jos näkisi itse sen toimivan tunnilla”, toinen vastaajista sanoo.

7 POHDINTA

Olen löytänyt itsestäni sekä säveltäjää että sanoittaja, ja ne puolet ovat löytyneet opiskellessani Lahden ammattikorkeakoulussa varhaisiän musiikkikasvatusta. Laulut syntyvät toisinaan ilman suurempaa ponnistelua, välillä taas on tehtävä kunnolla töitä saadakseni jotakin uutta aikaan. On upeaa huomata, että itse tehty laulu on onnistunut ja toimiva, mutta valitettavasti jokaisen laulun kohdalla ei käy näin. Kaiken kaikkiaan on kuitenkin tärkeää, että uskaltaa tehdä ja yrittää, vaikka lopputulos ei olisikaan aina onnistunut.

Tutkimustani tehdessäni oli ihana huomata, että monet koulukavereistani uskaltavat ja haluavat tehdä lauluja itse. Heidän vastauksistaan oli luettavissa, etteivät laulut aina onnistu, mutta silti onnistumisen kautta uskalletaan yrittää uudelleen eikä into säveltämiseen sammu. Osalle vastaajista säveltäminen on melkein kuin elämäntapa, toisille se taas on yksi osa tulevaa ammattia.

Tulokset vastasivat melko tarkasti odotuksiani. Odotin suurimman osan tekevän lauluja itse, mutta uskoin, että joukosta löytyy myös muutama ei-säveltävä. Oli hienoa lukea, että ei-säveltävätkin pitivät mahdollisena ajatusta, että he tekisivät lauluja itse joskus tulevaisuudessa. Kukaan vastaajista ei pitänyt omien laulujen tekemistä täysin poissuljettuna vaihtoehtona. Osasin jo ennalta odottaa, ettei ole olemassa yhtä ja ainoaa tapaa tehdä lauluja. Oli kuitenkin mielenkiintoista kuulla, minkälaisia tapoja on yleisesti käytössä.

Jos jatkaisin tätä tutkimusta, minusta olisi hienoa verrata eri ammattikorkeakoulujen pedagogiopiskelijoita ja heidän suhdettaan säveltämiseen. Nyt tulokset jäävät melko yksipuolisiksi eikä niitä voi yleistää, koska kaikki vastaajat ovat opiskelleet varhaisiän musiikkikasvatusta Lahden ammattikorkeakoulussa ja saaneet sieltä tietynlaiset lähtökohdat. On selvää, että jossakin oppilaitoksessa laulujen tekemistä saatetaan erityisesti painottaa ja siihen kannustetaan, kun taas toisaalla sanoittaminen ja säveltäminen ovat ehkä vain yksi pieni yksityiskohta, johon ei sen kummemmin kiinnitetä huomiota. Olisi kuitenkin mielenkiintoista tietää, kuinka suuria eroja koulujen välillä on.

LÄHTEET

Autio, M. 2013. Kodaly-kurssin muistiinpanot. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Lukuvuosi 2013–2014.

Fröbelin Palikat. 2014. Kotisivut (viitattu: 1.11.2014). Saatavissa: <http://www.frobelinpalikat.fi/>

Gronow, P. 2010. Lelugramofonista pitkään leikkiin. Lastenlevyjen varhaista historiaa. Teoksessa: A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Helemaa-Hollo, A. 2010. Ainedidaktiikka 1:n muistiinpanot. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Lukuvuosi 2010–2011.

Helemaa-Hollo, A. 2011. Ainedidaktiikka 2:n muistiinpanot. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Lukuvuosi 2011–2012.

Helemaa-Hollo, A. 2012. Ainedidaktiikka 3:n muistiinpanot. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Lukuvuosi 2011–2012.

Henrikson, J. 2010. Lastenmusiikki uudistuu 1970-luvulla. Teoksessa: A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1993. Musiikki varhaiskasvatuksessa : Hip hop musisoi!. Tammer-Paino Oy, Tampere.

Huhtinen, A. & Virtanen, S. 2014. ”Tää kuulostaa ihan lumisateelta!”. Sävellyksiä aloitteleville pikkupianisteille. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu.

Häyrynen, A. 2010. Laps´ Suomen älä vaihda pois. Suomalaisen lastenmusiikin nousu 1500-luvulta 1950-luvulle. Teoksessa: A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Kallio, K. 2010. Lastenlauluja ennen laulukirjoja. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Kantanen, H., Kuusisaari, A-M. & Pansu, L. 2014. Soiva Soppa. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 179. Esipuhe.

Kapiainen, H. 2010. Sätkyukkoja ja sutsisatsi. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Karlson, A. 2010. Musiikkia perheen nuoremmille. Lasten radio-ohjelmat 1927–1960. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Koppinen, M. 2010a. Televisio teki tenavista tähtiä. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Koppinen, M. 2010b. Ipanapa ottaa lapset tosissaan. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Koppinen, M. 2010c. Rockabillystä hirviöheviin. 2000-luvun lapsille on tarjolla kevyen musiikin koko kirjo. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Krokfors, M. 2010a. Georg Malmstén ja hänen musikaalinen perheensä. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Krokfors, M. 2010b. Musiikkipedagogit lastenmusiikin tekijöinä. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Krokfors, M. 2010c. Musikaalinen Pokelan perhe. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Krokfors, M. 2010d. Ti-Ti Nallen äiti. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Krokfors, M. 2010e. Ovet auki myös perheen pienimmille. Musiikkikoulutusta vuosituhaten vaihteessa. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Mäkitalo, P. 2013. Ainedidaktiikka 3:n muistiinpanot. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Lukuvuosi 2012–2013.

Niemi, H. & Virén, A. 2011. Huikkasin harakalle -lastenlevy. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu.

Niiniluoto, M. 2010. ”Kuulijan tehtävä oli itkeä tai hymyillä”. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Numminen, M. A. 2005. Heijaa, pomppaa ja rokkaa. Suomalaisia CD-levyjä lapsille. Alkusanat. Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus.

Partanen, H. 2013. Mistä kaikki lähtee?. Sävellyksinspiraatiota etsimässä. Opinnäytetyö. Metropolia ammattikorkeakoulu.

Perkiö, S. & Huovi, H. 2010. Karvakorvan laulupurkki. Lauluja ja leikkejä lapsiperheille. Esipuhe. Tammi, Helsinki.

Pohjannoro, H. 2002. Tekijän jälki. P. Hako (toim.): Minä, säveltäjä 1. Nykysäveltäjät kirjoittavat työstään. Summa, Helsinki.

Ratia, S. 2013. Musiikkiterapian muistiinpanot. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma. Lukuvuosi 2013–2014.

Sammalkorpi, T. 2010. Dadaa ja mummolameininkiä. Lastenmusiikki Ylen taajuuksilla 1960-luvulta 2000-luvulle. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

Tolonen, T. 2010. Tässä tulee hirmuinen Rölli. A. Ahola & J. Nikulainen (toim.): Aika laulaa lapsen kanssa: Polkuja lastenmusiikin historiassa. WSOY, Helsinki.

LIITTEET

LIITE 1

Varhaisiän musiikkikasvattaja lastenlaulujen säveltäjänä ja sanoittajana

Kyselykaavake Maria Mikkolan opinnäytetyötä varten

1. Onko sinulla tapana tehdä omia loruja tai runoja?

☐ Kyllä

☐ Ei

2. Teetkö omia lastenlauluja?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos vastasit kysymykseen 2. ”kyllä”, vastaa kysymyksiin 3-9.

Jos vastasit kysymykseen 2. ”ei”, vastaa kysymyksiin 10-11.

3. Minkä takia ja mihin tarkoitukseen teet omia lastenlauluja?

4. Teetkö lastenlauluja ainoastaan omaan käyttöön vai toivoisitko niiden leviävän?

5. Kerro yleisesti tavastasi säveltää. (Syntyvätkö ensin sanat vai melodia, vai keksitkö ensin aiheen jonka ympärille alat rakentaa lauluasi? Ovatko laulut intuitiivisia vai pitkän pohdinnan tuloksia? Käytätkö säveltämiseen paljon aikaa? Millaisissa tilanteissa sävellät? Vaihteleeko tapasi säveltää, miten?)

6. Tuleeko lauluista kerralla valmiita vai työstätkö niitä vielä myöhemmin? Jos muokkaat lauluja myöhemmin, minkä takia teet sen?

7. Käytätkö säveltämiäsi lauluja musiikkileikkikoulutunneilla?

☐ Kyllä

☐ Ei

8. Mikä on säveltämiesi laulujen merkitys musiikkileikkikoulutunneilla? (Onko tunnin pitäminen erilaista, jos tuntisuunnitelmassa on itse sävelletty laulu? Miltä sinusta tuntuu ottaa oma laulu mukaan tuntisuunnitelmaan? Jännittääkö se? Mietitkö etukäteen lasten ja vanhempien reaktiota? Kerrotko heille, jos laulu on itse tekemäsi?) Kerro omin sanoin.

9. Voisitko antaa minulle katsottavaksi yhden säveltämistäsi lastenlauluista? Laulu tulee ainoastaan minun nähtäväkseni, en laita lauluja eteenpäin kolmansille osapuolille.

Haluaisin tietoa kyseisen laulun taustasta ja syntyprosessista. Kuinka sävelsit laulun? Missä järjestyksessä sen osat syntyivät? Teitkö laulun, koska tarvitsit juuri tällaista laulua vai muuten vain? Käytitkö laulua tunnilla? Kuinka se toimi?

10. Minkä takia et tee omia lastenlauluja? (Onko valmista materiaalia mielestäsi tarpeeksi? Haluaisitko tehdä lauluja, muttet koe olevasi tarpeeksi taitava? Jännitätkö omien laulujen tekemistä?) Kerro omin sanoin.

11. Kuvittele itsesi tilanteeseen, jossa pitämäsi musiikkileikkikoulutunti sisältäisi säveltämäsi kappaleen. Olisiko tunnin pitäminen erilaista verrattuna siihen että käyttämäsi laulut olisivat ainoastaan muiden säveltämiä. (Miettisitkö lasten ja vanhempien reaktioita? Kertoisitko heille säveltäneesi sen itse? Jännittäisitkö?) Kerro omin sanoin.